

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระดาษสอยดาวเป็นผลงานสิ่งประดิษฐ์ ที่คิดค้นจากฝีมือของมนุษย์ที่ได้ใช้ความเพียรพยายามปรับปรุงคัดแปลงธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ใช้สอย โดยแรกเริ่มนั้น มีชาวอง ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองในแถบจังหวัดจันทบุรี ได้นำลำต้นของต้นสอยดาวมาใช้ประโยชน์ ทำเป็นคอกสัตว์ หรือที่ปักอาศัย ต่อมาอาจารย์เชื้อชาย ทิพย์สมบัติบุญ อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าเชื้อในเปลือกของลำต้นสอยดาว มีลักษณะคล้ายกับปอสา น่าจะนำมาทำเป็นกระดาษได้ จึงได้เริ่มทำการศึกษาทดลองจนประสบผลสำเร็จสามารถทำออกมาเป็นกระดาษ และมีการเผยแพร่ วิธีการทำกระดาษให้กับกลุ่มแม่บ้าน ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอใกล้เคียง เพื่อประกอบเป็นอาชีพเสริม แต่กระดาษสอยดาวในระยะแรกนั้นจะมีสีเข้มเป็นสีน้ำตาลอ่อน มีเนื้อหยาบและเหนียว ไม่เหมาะต่อการนำไปใช้ประโยชน์อื่นๆ ได้นอกจากห่อสิ่งของ ซึ่งก็ไม่ใช่ที่นิยมนักเพราะสีนั้นมีลักษณะไม่ชวนมองเท่าใด

ต่อมากรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้เข้ามาช่วยเหลือ ให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีในการผลิตกระดาษสอยดาวให้กับกลุ่มแม่บ้านซึ่งทำการผลิตอยู่แล้ว จนสามารถผลิตกระดาษสอยดาวให้มีคุณภาพใกล้เคียงกับกระดาษสา และมีสีต้นต่างๆ เพิ่มมากขึ้น พร้อมกับได้มีการจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปให้การอบรมกรรมวิธีการแปรรูปกระดาษสอยดาว ให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น กระดาษห่อของขวัญ การ์ดอวยพร ปกสมุดโน้ต ดอกไม้ แฟ้มและอื่น ๆ ได้อย่างสวยงามและน่าประทับใจ โดยสีต้นของผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่มักจะออกไปในแนวโทนสีธรรมชาติ เช่น โทนสีในกลุ่มเอิร์ท อันได้แก่ สีเขียวขี้ม้า สีปูน สีอิฐ สีน้ำตาล และสีกาเกี เป็นต้น เนื่องจากไม่มีการฟอกสี เพราะต้องการเน้นกลุ่มตลาดต่างประเทศที่ให้ความสนใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ทำจากวัสดุธรรมชาติล้วน ๆ โดยปราศจากสารเคมีที่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม แต่ถึงกระนั้นสภาวะทางการตลาดของผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกระดาษสอยดาวก็ยังไม่ดีนัก เนื่องจากงานหัตถกรรมในลักษณะนี้มีคู่แข่งมาก และมูลค่าของผลิตภัณฑ์ยังมีค่าน้อย เมื่อเทียบกับระยะเวลาที่ใช้ในการผลิตยังถือว่าไม่คุ้มค่านัก

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง จากกระดาษสอยดาวให้เป็นสินค้าในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambol One Product) และสามารถเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนา

ประเทศได้อย่างยั่งยืน คณะผู้ดำเนินการวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญและสภาพปัญหาดังที่ได้กล่าวมานั้น จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์กระดาสอยดาว ของกลุ่มแม่บ้านเกวียนหักและกลุ่มแม่บ้านท่าช้าง ในจังหวัดจันทบุรี เพื่อรองรับการขยายตลาดสู่ระดับสากล” และผลการวิจัยที่ได้นำมาถ่ายทอดเทคโนโลยีและเผยแพร่ทางวิชาการให้แก่กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาการผลิตกระดาสอยดาวสู่อุตสาหกรรมขนาดย่อม และรองรับการขยายตลาดสู่ระดับสากลขยายตลาด เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการผลิตและออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาสอยดาวให้กับผู้ประกอบการ และเป็นการสนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตกระดาสอยดาวและผลิตภัณฑ์จากกระดาสอยดาว ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านแหล่งวัตถุดิบ และสภาพปัญหาในกระบวนการผลิตและรูปแบบของผลิตภัณฑ์กระดาสอยดาวของกลุ่มแม่บ้านเกวียนหัก และกลุ่มแม่บ้านท่าช้างในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อพัฒนาระบบการผลิตและผลิตภัณฑ์กระดาสอยดาว เข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
3. เพื่อออกแบบและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์กระดาสอยดาวในรูปแบบใหม่ ตามความต้องการของผู้บริโภค อย่างน้อย 3 รูปแบบ
4. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ และเครื่องประดับตกแต่งจากกระดาสอยดาว ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งวัตถุดิบ กระบวนการผลิต สภาพปัญหาอุปสรรคและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาสอยดาว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะนำไปสู่การขยายฐานการผลิตและเพิ่มมูลค่าทางการตลาด
2. กลุ่มผู้ผลิตสินค้า เครื่องใช้เครื่องประดับตกแต่ง จากกระดาสอยดาวในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ได้แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตน ให้มีคุณภาพใกล้เคียงหรือตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน(มผช.)
3. กลุ่มผู้ผลิตสินค้าเครื่องใช้เครื่องประดับตกแต่งจากกระดาสอยดาวในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ได้ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่อย่างน้อย 3 รูปแบบ เพื่อเป็นต้นแบบในการออกแบบ

ผลิตภัณฑ์และเพิ่มมูลค่าทางการจำหน่ายสินค้า

4. เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่มีบทบาทเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์กระดาษสอยดาว ในจังหวัดจันทบุรี

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ทำการสำรวจข้อมูลแหล่งวัตถุดิบ สภาพปัญหาของกระบวนการผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องใช้เครื่องประดับตกแต่งจากกระดาษสอยดาว ของกลุ่มแม่บ้านเกวียนหัก และกลุ่มแม่บ้านท่าช้าง ในจังหวัดจันทบุรี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครื่องมือที่ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง ในการพัฒนากระบวนการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์กระดาษสอยดาวเพื่อรองรับการขยายตลาดสู่ระดับสากล

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Inductive Research) แบบมีส่วนร่วม Participatory Action Research : PAR) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย
2. ศึกษาสภาพบริบทเชิงประจักษ์จากการสนทนากลุ่ม
3. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
4. สรุปเป็นข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนา
5. ดำเนินการทดลองโดยทุกคนมีส่วนร่วม
6. วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการทดลองโดยการระดมสมอง
7. สรุปผลการวิจัย